

VALENTINA URSU - EXEMPLU DE VOCAȚIE ȘI MĂiestRIE PEDAGOGICĂ

Valentina ENACHI

ABSTRACT

Dr. conf. univ. Valentina Ursu, has carried her didactic and scientific activity for about 40 years in Pedagogical State University „Ion Creangă” from Chisinau, and in other different institutions of higher education and research: State University of Moldova, Academy of Public Administration, Institute of Education Sciences, Institute of Cultural Heritage. Throughout the whole period she was asserted as a vocational educator: by persevering, demanding, tenacious, a representative researcher in the field of socio-human sciences and education sciences, an excellent manager. The results of her scientific and didactic research are presented in over 150 publications in country and abroad: monographies, lesson courses, course notes, course supports, student guides masters and teachers, document and material collections, study collections, about 100 articles in magazines and collections in the country and abroad etc.

Keywords: *didactic and educational activity, scientific activity, managerial activity, perseverance, exigency, tenacity.*

Un profesor universitar modern trebuie să fie un om de valoare, un specialist foarte bun, un model de succes în viață. Din această categorie face parte distinsa profesoară Valentina Ursu, doamna care a îmbinat măiestria cu adevăratul talent.

Crâmpeie din biografie

S-a născut într-o familie de intelectuali. Mama, Elena Cevdar, a fost o energică profesoară de educație fizică, de la care a moștenit dragostea față de sport. Tatăl, Vasile Cevdar, a fost un distins profesor de geografie, biologie și

istorie, talentat manager. Datorită lui, Valentina a îndrăgit istoria și călătoriile prin lume. Sora, Zina, este absolventă a Facultății de Chimie a Universității de Stat din Moldova și, la fel ca întreaga familie, este profesoară.

Părinții – Vasile și Elena Cevdar. Foto din arhiva familiei.

Paralel cu studiile medii la școala generală din localitatea Novoselskoie, raionul Reni, regiunea Odessa, a studiat și la școala de muzică din localitate, specialitatea acordeon.

Împreună cu sora Zina, într-o prezentare artistică la Casa de cultură din s. Novoselskoie, 1972. Foto din arhiva familiei.

Aceste competențe au determinat-o, probabil, să se specializeze în studierea culturii, în aria istoricului. A absolvit școala medie cu medalie de aur.

Atunci când am cunoscut-o bine pe doamna Ursu, am înțeles că satul, legăturile mereu vii cu oamenii, mai ales cu intelectualii, i-au marcat esențial personalitatea. Normele etice ale meleagurilor basarabene se întrevăd în dragostea de oameni și de pământul natal și în dorința de a face totul pentru prosperarea neamului.

Înzestrată cu capacități și aptitudini excepționale, tână absolventă a hotărât să îmbrățișeze profesia de pedagog, rămânându-i devotată acesteia toată viața. A trecut cu brio concursul la Facultatea de Istorie și Pedagogie a Institutului Pedagogic de Stat „Ion Creangă”.

În anii de studenție a demonstrat competențe organizatorice, îndeplinind mai multe roluri obștești. A participat în activități culturale, educaționale, științifice, sportive, organizate la institut, dar și în oraș, republică. Se distinge prin implicarea în desfășurarea concursurilor, festivalurilor, conferințelor, competițiilor sportive. Fiind selectată de membrii Consiliului profesoral al facultății, timp de 6 luni a realizat practica pedagogică în tabăra internațională pentru copii „Artek”, din Gurzuf, Crimeea, unde a cunoscut noi metode și tehnici utilizate în organizarea procesului educațional, atât în URSS, cât și în alte țări.

Stagiul de practică pedagogică în tabăra internațională „Artek”, iunie 1978.

Foto din arhiva V. Ursu.

Pe parcursul anilor de studii la facultate, a reușit să-și creeze o reputație de studentă impecabilă. Iată un fragment din caracteristica semnată de decanul facultății: „...a participat la cercul științific, a pregătit lecții și referate, este o

sportivă foarte bună, practică muzica, are autoritate prin firea-i deschisă, principialitate”. Și fraza tradițională în astfel de caracteristici: „...moralino ustoiciva, politiceski gramotna”.

Absolvă facultatea în anul 1981, primind diplomă cu mențiune.

Cu un mesaj de recunoștință la ceremonia de absolvire. Chișinău, mai 1981.

Foto din arhiva facultății.

Activitatea pedagogică

Imediat după încheierea studiilor, la propunerea administrației facultății, proaspăta absolventă este repartizată la Catedra de teorie și metodică a lucrului educativ la Alma Mater în calitate de asistent.

În documentele de atunci, care includeau obligatoriu *Autobiografia*, găsim detalii necesare pentru organele competente ale timpului, și anume mențiunea că în timpul celui de-al Doilea Război Mondial părinții ei erau copii mici și locuiau cu bunicii. Detaliu ce capătă semnificații, deoarece Valentina a absolvit școala medie într-o localitate care s-a aflat în subordinea României în perioada istorică 1918-1940¹.

Din primii ani de activitate didactică s-a manifestat ca un pedagog energic, perseverent, insistent, exigent, tenace. A elaborat și a prezentat mai multe cursuri studenților din anii I-V ai Facultății de Istorie și Pedagogie: *Istoria mișcării mondiale a copiilor și tinerilor*, *Metodica muncii educative*, *Practicum pentru organizarea activităților educaționale în taberele pentru copii și tineret* etc. Experiența acumulată în comunicarea cu tinerii i-a permis să cunoască particularitățile și necesitățile pregătirii viitorilor pedagogi în corespundere cu cerințele și exigențele timpului. Raportul despre activitatea didactică vorbește de la sine:

¹ Arhiva curentă a UPS „Ion Creangă”. Dosarul personal al profesoarei Valentina Ursu, p. 3.

„...Am realizat 1062 de ore (ceea ce reprezenta 1,5 normă didactică – N.A). Am utilizat metoda problematizării, jocurile didactice, am prezentat comunicări la seminarul metodologic etc.”² O astfel de muncă solicitantă era remunerată cu 125 de ruble lunar, iar după 5 ani de stagiu pedagogic – cu 140 de ruble.

Tânăra profesoară.

Chișinău, 1983.

Foto din arhiva familiei.

În anul 1982 a fost înscrisă în calitate de competitor la Universitatea de Stat din Moldova, la Catedra de istoria URSS. În anul 1988 și-a continuat studiile în aspirantura Universității de Stat din Moldova la Catedra de istorie contemporană, preocupându-se de cercetarea problemei „Politica culturală în RSSM în anii 1944–1956” (cond. șt. – profesor universitar, doctor habilitat V. Cozma).

La finele studiilor doctorale, în anul 1993 este angajată la Catedra de etnopedagogie și educație (ulterior – etnografie și istorie a culturii) la UPS „Ion Creangă”. În anul 1996 este promovată prin concurs la funcția de lector superior, iar în anul 2001 – la funcția de conferențiar universitar la aceeași catedră. În luna mai 2006 este realeasă în această funcție.

Procesele de trezire a conștiinței naționale și a interesului vădit față de istoria, obiceiurile și tradițiile poporului nostru au avut ca urmare crearea Catedrei de etnopedagogie și educație. V. Ursu participă la elaborarea planurilor de studii, a programelor analitice, a materialelor didactice la numeroase discipline cuprinse în pregătirea studenților de la specialitățile *Istorie și etnografie*, *Istorie și istoria culturii*, *Etnologie*, *Istorie și instruire juridică*, *Istorie și educație civică*, *Istorie și geografie* etc. Dânsei îi aparțin meritele pentru prezentarea cursurilor *Etnologie generală*, *Introducere în etnologie*, *Mitologie*, *Istoria universală a muzicii*, *Istoria mișcării mondiale a copiilor și tinerilor*, *Probleme ale culturii Republicii Moldova*, *Metodica muncii educative*, *Educația civică*, *Istoria culturii europene*, *Probleme ale culturii universale*, *Probleme ale culturii și civilizației antice*, *Patrimoniul cultural al Republicii Moldova* etc. Colectivul facultății s-a lansat în mișcarea de emancipare națională. Valentina Ursu a contribuit prin acțiuni, luări de atitudine la promovarea adevărului istoric, patriotismului și redeschiderea tematicii de studii consacrate problemelor istoriei naționale.

În darea de seamă pentru suplinirea postului vacant găsim detalii referitoare la activitatea curentă a profesoarei V. Ursu: cursuri, manifestații educative, activitate științifică, proiecte internaționale și altele. Menționăm doar câteva: „Cursuri predate: *Etnologia*, *Metodica muncii educative*, *Mișcarea mondială*

² Ibidem, p. 20.

scout. Participă la proiecte internaționale promovate de SIEDO – Societatea Independentă de Educație pentru Drepturile Omului, am editat programe ale cursurilor, participă la mese rotunde, seminare, conferințe organizate de Ministerul Învățământului, Tineretului și Sportului³.

Valentina Ursu a realizat stagii în prestigioase centre universitare și de cercetare din Rusia, România și Republica Moldova: Academia de Studii Pedagogice din Moscova, Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, Universitatea de Stat din Moldova. A efectuat vizite de documentare în mai multe centre culturale. La Erevan se familiarizează cu vestigiile istorice ale Muzeului Național de Istorie a Armeniei și ale Centrului Religios din Ecimiadzin, cu investigațiile efectuate de savanții armeni în problema moștenirii sovietice și atitudinii față de ea la etapa contemporană. La Kiev examinează situația actuală a Lavrei Kiev-Pecersk după acțiunile de restaurare întreprinse de autoritățile ucrainene, în Bacu face cunoștință cu unele monumente de istorie și tradiții naționale. La Tbilisi cercetează câteva vestigii ale patrimoniului cultural național georgian. În Astana reușește să distingă particularitățile politicii culturale a Republicii Kazahstan și atitudinea față de păstrarea și valorificarea patrimoniului. Valoroase sunt stagiile de scurtă durată, realizate la Paris, Londra și Roma. Aici Valentina Ursu face cunoștință cu unele monumente de istorie și artă păstrate în muzeele Luvru, Versailles, Muzeul Britanic, Muzeele Vaticanului. Aceste stagii și pregătiri atestă o formare enciclopedică și polifonică.

Experiența acumulată i-a permis V. Ursu să elaboreze mai multe lucrări didactice: cursuri, note de curs, ghiduri pentru studenți și cadrele didactice, scrise de sine stătător sau în comun cu colegii de facultate.

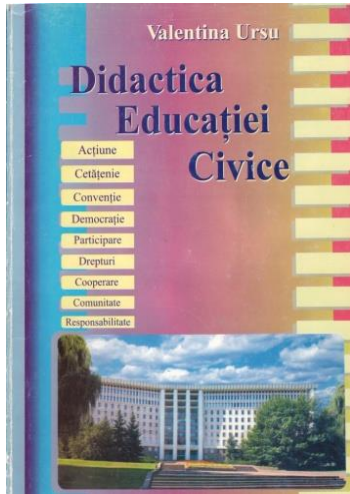
Mai multe lucrări sunt destinate studenților de la specialitățile *Etnologie, Istoria culturii, Istorie și etnografie*⁴. Acestea au permis studenților de la specialitățile menționate să se orienteze mai bine în istoriografia modernă și contemporană, să delimiteze factorii care au determinat specificul așezărilor, modul de viață, ocupațiile și îndeletnicirile casnice, obiceiurile, tradițiile poporului român și a popoarelor din alte regiuni geografice. Volumele menționate au

³ Ibidem, p. 30-35.

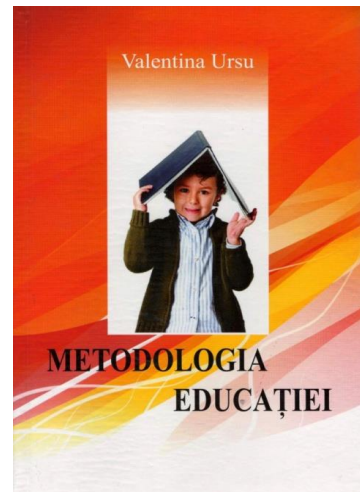
⁴ *Curs de lecții de etnografie și istoria culturii naționale*. Coautori Nastas J., Dulschi I. et. al. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 1996, 133 p.; *Glosar etnologic. Școli, curente, noțiuni și termeni etnologici*. Coord. Pogolșa L. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2002, 64 p.; Ursu V. *Introducere în etnologie*. Ghid pentru studenți. Chișinău: UPS „Ion Creangă” 2000, 28 p.; Ursu V. *Etnologia continentelor*. Îndreptar didactic și bibliografic. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2000, 42 p.; Ursu V. *Mitologia*. Îndreptar didactic și bibliografic. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2000, 44 p.; Ursu V. *Mitologie*. Repere didactice. Ediția a II-a. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2008, 87 p.; Ursu V. *Istoria universală a muzicii*. Material didactic pentru studenți. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2002, 58 p.

fost un suport benefic pentru pregătirea seminarelor, referatelor, lucrărilor de an, tezelor de licență.

Didactica educației civice. Note de curs este o lucrare elaborată cu sprijinul Societății Independente de Educație pentru Drepturile Omului (SIEDO) și editată în anul 2005⁵. Pentru scrierea ei a fost studiată experiența Consiliului European, au fost cercetate unele programe educaționale elaborate în Bulgaria, Bosnia-Herțegovina, Cehia, Elveția, Germania, Irlanda, Marea Britanie, Norvegia, România, Rusia, Spania, SUA, Suedia. Concomitent, a fost examinată experiența cadrelor didactice ce activează în domeniul educației pentru cetățenie democratică în instituțiile de învățământ preuniversitar din mai multe raioane ale Republicii Moldova.

În anul 2010 a văzut lumina tiparului cursul universitar *Metodologia educației*.⁶ Dr. hab. în pedagogie, prof. univ. Nicolae Silistraru scria în recenzie la această lucrare: „Manualul „Metodologia educației”, realizat de Valentina Ursu, este consacrat unui aspect deosebit de important pentru Republica Moldova. Analiza critică a situației în domeniul educației formale și non-formale, unele aspecte ale educației valorilor, necesită o examinare amplă pentru a înțelege esența și conținutul proceselor de schimbare îndeplinite în Republica Moldova astăzi. Lucrarea cuprinde examinarea reperelor conceptuale ale educației formale: factorii educaționali, condițiile naturale și socioumane, contribuția dirigintelui, managerilor educaționali, familiei, precum și unele aspecte ale valorificării posibilității instituțiilor extracurriculare și societății civile în procesul de formare a personalității. O atenție mare se acordă studiului și evaluării actelor naționale și internaționale cu privire la problemele educației. Merită toată lauda modul de tratare a problemelor, sugestiile și reperele practice recomandate”.⁷ Lucrarea a fost și rămâne un reper didactic atât pentru studenți, cât și pentru cadrele didactice din învățământul preuniversitar.

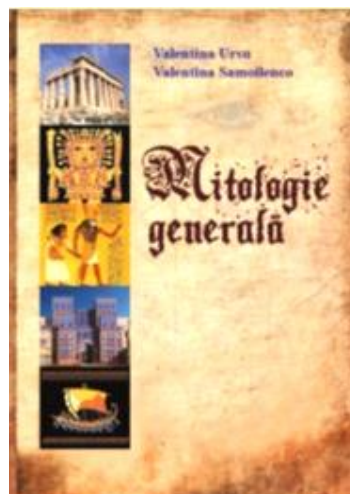

⁵ Ursu V. *Didactica educației civice*. Suport de curs. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2005, 156 p.

⁶ Ursu V. *Metodologia educației*. Curs universitar. Chișinău: Pontos, 2010, 300 p.

⁷ Silistraru N. Recenzie la cursul universitar *Metodologia educației*. Autoare V. Ursu. Chișinău, 2010. În: Arhiva Catedrei de Etnologie și Geografie.

În colaborare cu colega de catedră Valentina Samoilenko, în anul 2011 Valentina Ursu a publicat cursul de lecții *Mitologie generală*⁸. Vitalie Ojovanu, dr. hab. în filosofie, menționa în recenzia sa: „Publicațiile didactice și științifice dedicate moștenirii culturale reprezintă o modalitate de explorare spirituală a trecutului și prezentului civilizației, fapt util nu numai ca posibilitate de facilitare a asimilării studiului academic special, ci și pretext de extindere a universului cultural pentru publicul larg de cititori. Pe această undă se racordează și cursul de lecții „Mitologie generală”, având drept autori două cadre didactice cu o mare experiență în sfera universitară și, totodată, neobosiți cercetători în spațiul deloc ușor al științei”.⁹ „Un preț aparte a acestei excelente elaborări – se menționează în continuare – survine prin aportul la debarasarea de ideologiile și stigmate de tot soiul lăsate de trecut și care ne împovărează în tendințele către progres”.¹⁰

Structura lucrării atestă solida informație, acuratețea cu care autoarele își construiesc discursul științific, cu o argumentație care valorizează apetența disciplinei pentru noile perspective de reflecție în varii domenii. Lucrarea se înscrie în contextul studiilor științifico-didactice, având un caracter original prin modalitatea de abordare pluridimensională și prin utilizarea unei metodologii eficiente. Se evidențiază claritatea subiectelor examinate, determinată, în mare parte, de structura reușită a lucrării. Ea cuprinde examinarea separată pe probleme a conținuturilor, a locului și rolului acestui domeniu în procesul educațional, a subiectelor pentru seminare, referate, lucrări de an și de licență. O atenție foarte mare se acordă bibliografiei subiectelor cercetate, propunându-se studii apărute în Republica Moldova, România, Rusia, Franța, alte țări. Bucură textele integrate în teme și propuse pentru cercetare. Apreciem elaborarea și prezentarea *Panteonului popoarelor* inclus la sfârșitul lucrării.

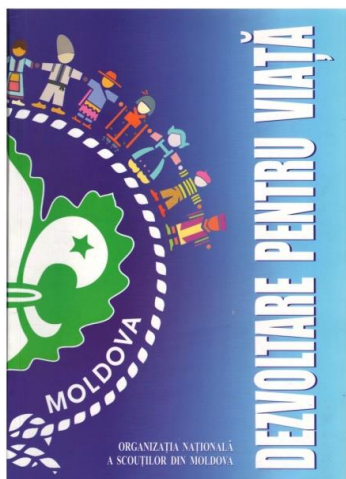
Pe baza studierii bibliografiei, a utilizării experienței dintr-un șir de state ale lumii cu bogate tradiții în acest domeniu, autoarele au reușit să prezinte o lucrare amplă și bogată.

Volumul a fost apreciat înalt, grație acumulării unei informații bogate, a analizei studiilor și izvoarelor disponibile, efectuate cu clarviziune și spirit critic, precum și a concluziilor expuse cu rigoare și discernământ.

⁸ Ursu V., Samoilenko V. *Mitologie generală*. Curs de lecții. Chișinău: Pontos, 2011, 344 p.

⁹ Ojovanu V. Recenzie la cursul de lecții *Mitologie generală*. Autoare V. Ursu, V. Samoilenko, Chișinău, 2011. În: Arhiva Catedrei de Etnologie și Geografie.

¹⁰ Ibidem.

Printre alte lucrări didactice elaborate de Valentina Ursu în colaborare cu colegii de facultate, precum și cadre didactice, lideri de tineret din republică se numără: ghidul pentru profesori *Dezvoltare pentru viață*¹¹, ghidul pentru profesori *Educația toleranței și cetățeniei democratice prin intermediul istoriei*¹², programe analitice la specialitățile *Etnologie*, *Geografie* și *Educație civică*,¹³ Ghidul masterandului¹⁴, programa pentru practica pedagogică¹⁵.

În colaborare cu dr. Valeria Cozma, dr. Angela Lisnic, dr. Valentina Enache, dr. hab. Elena Ploșniță, dr. hab. Oleg Levițki, dr. Sergiu Musteață, Cristina Zagoreț, în anul 2011 elaborează și publică ghidul pentru masteranzi „Cultura națională și europeană din perspectiva noilor paradigme ale cunoașterii”¹⁶. Lucrarea este adresată masteranzilor din programul „Patrimoniu istoric și turism cultural” și reprezintă un suport util pentru aceștia.

Activitatea educațională

Munca educativă la facultate este o altă vocație a profesoarei Valentina Ursu. Calitățile dumneai de excelent organizator s-au manifestat în numeroase acțiuni culturale și educaționale desfășurate la Facultatea de Istorie și Pedagogie, Istorie și Etnopedagogie, Istorie și Geografie la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, în întreaga republică.

¹¹ *Dezvoltare pentru viață*. Ghid pentru profesori., red. coord. V. Ursu. Chișinău: Pontos, 128 p.

¹² *Educația toleranței și cetățeniei democratice prin intermediul istoriei*, red. coord. S. Musteață. Ghid pentru profesori. Chișinău: Cartdidact, 2006.

¹³ Programe analitice la specialitatea *Etnologie*, red. coord. V. Ursu. Chișinău: Centrul editorial al UPS „Ion Creangă”, 2007, 153 p.; Programe analitice la specialitatea *Geografie*, coord. V. Ursu. Chișinău: Centrul editorial al UPS „Ion Creangă”, 2007, 240 p.; Programe analitice la specialitatea *Educație civică*, red. coord. V. Ursu. Chișinău: Centrul editorial al UPS „Ion Creangă”, 2007, 62 p.

¹⁴ *Ghidul masterandului*. Facultatea de Istorie și Etnopedagogie, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” (în colaborare cu N. Chicuș și O. Munteanu). Chișinău: Centrul editorial al UPS „Ion Creangă”, 2010, 28 p.

¹⁵ *Programă analitică pentru practica pedagogică*, ediția 1. Facultatea de Istorie și Etnopedagogie. Autoare: Nina Petrovșchi, Valentina Ursu, Lucia Țicu. Chișinău: Tipog. UPS „Ion Creangă”, 2013, 24 p.

¹⁶ *Cultura națională și europeană din perspectiva noilor paradigme ale cunoașterii*. Ghid pentru masteranzi / coord. și aut. V. Ursu. Co-autori: V. Cozma, A. Lisnic, El. Ploșniță, Ol. Levițki, V. Enachi, S. Musteață. Ch.: UPS „Ion Creangă”, 2011, 194 p.

Din anul 1981 și până în anul 2015 a fost tutore al grupurilor academice studențești de la Facultatea de Istorie și Pedagogie, Istorie și Etnopedagogie, desfășurând cu discipolii diverse activități educaționale: sărbători, concursuri, dezbateri, vizite, excursii etc.

V. Ursu - tutore al grupului academic de la specialitatea *Istorie și Etnografie*, promoția anului 1999. Foto din arhiva Catedrei etnologie și istoria culturii.

A fost desemnată coordonatoare a practicilor educative a studenților de la Facultatea de Istorie și Pedagogie în taberele pentru copii și tineri. A oferit sprijin și consultanță studenților-stagiari în taberele republicane din Ivancea, Vadul lui Vodă, Peresecina, Curchi, Merenești, precum și în cele de pe teritoriul localităților Sergheevka și Belgorod-Dnestrovsk din reg. Odessa. Iar începând cu anul 1987 și până în anul 2006 a fost coresponsabilă de selectarea studenților de la Facultatea de Istorie, dar și de la celelalte facultăți ale Universității, pentru desfășurarea practicii educative la tabăra internațională „Artek” din Gurzuf, Crimeea. Întreprinzând câteva vizite de documentare în anii 1987, 1996, 2000, 2005, și vizitând taberele *Морской, Озерный, Лазурный*, a participat atât la programul taberelor, cât și la activitățile privind realizarea prevederilor acordului de colaborare dintre UPS „Ion Creangă” din Chișinău și Centrul Internațional pentru copii „Artek”.

Dintre alte activități educaționale și culturale organizate prin concursul V. Ursu remarcăm: sprijinirea constituirii și activitatea în Clubul „Tânărul etnofolclorist”, iar ulterior a Asociației Naționale a Tinerilor Etnologi, organizarea șezătorilor „În seara Sfântului Andrei”, „Dragobete”, a sărbătorilor „Să-trăiți, să-înfloriți”, Balul Bobocilor, a concursurilor „Miss Clio”, „Tinerețe, vise, cutezanță”, „Dragostea-i nemărginită”, aniversarea Facultății de Istorie și Pedagogie, conferințe, mese rotunde etc.

V. Ursu întreprinde o vastă activitate extradidactică educațională cu copiii și tinerii din toată republica, fiind membru activ, începând cu anul 1996, al Asociației Naționale a Scoutilor din Moldova. Formează și conduce grupul scout *Atlantida*, din care făceau parte studenți de la facultate și elevi din mai multe licee din Chișinău. O remarcă personală: copiii colaboratorilor facultății erau membrii acestui grup și păstrează și azi amintiri calde referitoare la doamna organizatoare și la atmosfera acestor timpuri. Atunci s-au legat prietenii și relații frumoase.¹⁷

Participanții la tabăra internațională „Valorificarea tezaurului folclorului și etnografiei românești” în excursie la mănăstirea Sucevița, 1998.
Foto din arhiva Catedrei de etnologie și istoria culturii.

Este participantă la numeroase seminare, cursuri, mese rotunde, conferințe, întruniri, tabere, școli de vară desfășurate în Republica Moldova: la Vatici, Călinești, Ivancea, Vadul lui Vodă, Balatina, Căpriană, Saharna, Oxentea, Cahul, Lucești, Scoreni etc. Organizează și conduce programe educaționale în câteva tabere pentru elevi și studenți: „Valorificarea tezaurului folclorului și etnografiei românești”, Putna (iulie 1998); „Moștenirea culturală – comoară a neamului”, Saharna (iulie 1999); „Poți mai mult decât crezi”, Chișinău (iunie 2000); „Copilul liber – imperativ pentru omul mileniului trei”, Căpriană (august 2001) etc.

A făcut parte din componența delegației țării noastre la întrunirile internaționale în probleme de educație, care au avut loc la Krasnokamenka (Crimeea), Minsk, Salonic, Lvov, Kiev, Bacu, Erevan, Tbilisi, Astana, Praga, Hong-Kong.

¹⁷ Ibidem, p. 98.

V. Ursu în mijlocul participanților la Primul Forum Educațional Scout din regiunea Eurasia, Astana, Kazahstan, aprilie 2017. Foto din arhiva familiei.

În perioada 2010–2016, V. Ursu a fost membru activ al Comitetului Regional Eurasia al Scoutismului, a realizat atribuțiile de consultant și expert al Biroului Regional Eurasia al Organizației Mondiale a Mișcării Scout.¹⁸ A fost organizatoarea mai multor cursuri, seminare, forumuri internaționale, desfășurate la Krasnokamenka, Minsk și Kiev.¹⁹

A colaborat cu Societatea Independentă de Educație pentru Drepturile Omului, Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului, Asociația Națională a Tinerilor Istorici din Moldova, Consiliul Național al Tineretului din Moldova și alte asociații nonguvernamentale.

Activitatea managerială

În luna noiembrie 2006 este aleasă în funcția de șefă a Catedrei de etnologie și geografie. Procesul-verbal al ședinței de catedră descrie o polemică aprinsă, dat fiind faptul că erau trei candidați la șefia catedrei: L. Pogolșa, J. Nastas și V. Ursu. Întrebările care i s-au adresat sunau astfel: Cum vă veți implica în întocmirea planurilor și în rezolvarea problemelor vitale ale catedrei? Cum o să promovați interesele catedrei? La Consiliul facultății o să ridicați probleme fără consultarea membrilor catedrei?²⁰

¹⁸ *Скаутский Регион Евразии. 2010-2013 гг.* Члены редакционной комиссии И. Варшаломидзе, Б. Есяян, Ю. Емилиан, В. Урсу, Н. Акатов, Киев, 2013.

¹⁹ *Скаутский Регион Евразии. 2013-2016 гг.* Редакционная комиссия: И. Варшаломидзе, Ю. Емилиан, В. Урсу, И. Приудзе, Н. Акатов, Киев, 2016.

²⁰ Arhiva curentă a UPS „I. Creangă”. Dosarul personal al Valentinei Ursu, p. 78.

V. Ursu – șefă de catedră, Chișinău, 2007. Foto I. Topală.

În calitate de manager, a urmat modelul „manager constructor și inovator”, dar și modelul „situațional”, fiind nevoită, în anumite etape ale activității, să demonstreze o flexibilitate ieșită din comun, un comportament adaptiv la combinația de factori, care influențează situația curentă.

În acest context, a dezaprobat vehement alte stiluri manageriale, tip „președinte de colhoz”, „principiul L.J. Peter” sau cel autoritar, dând dovadă de profesionalism, responsabilitate, capacitate de analiză și sinteză, spirit inovator, inițiativă, abilitate de comunicare și de rezolvare a situațiilor de conflict și ambigue, spirit critic și autocritic, sociabilitate și flexibilitate relațională, spirit de echipă, dar și de lider acceptat de subalterni și nu impus sau numit de sus. Mai mult, prin intuiția sa vizionar-prospectivă a știut totdeauna să sprijine, să mobilizeze, să insufle încredere colegilor, discipolilor și cadrelor didactice, pomenite, în anumite circumstanțe, într-un impas sau/și dizgrație profesională, de carieră, motivându-le activitatea de mai departe.

Un exemplu concludent de abilități manageriale deosebite este dirijarea de către V. Ursu a echipei de cercetători la facultate, câștigătoare a granturilor instituționale, de care continuă să fie responsabilă în calitate de director de proiecte. În perioada 2011-2014 a fost director al proiectului științific instituțional „Patrimoniul cultural-național din Republica Moldova – component al civilizației europene”, iar din 2015 până în prezent este director al proiectului științific instituțional „Patrimoniul cultural național și universal în sistemul educațional”.

V. Ursu este organizatoarea multiplelor conferințe, întruniri, mese rotunde, dezbateri în probleme de istorie, cultură și educație. Dintre acestea menționăm: Conferința științifică *Noi tendințe în protecția și promovarea patrimoniului cultural național și european* (27-28 noiembrie 2013); Conferința științifică *Patrimoniul*

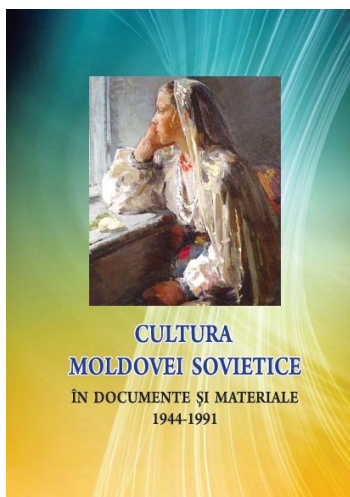
cultural național și universal: dialog istoric (Chișinău, 2014); Masa rotundă *Patrimoniul cultural în sistemul educațional: între teorie și practică* (Chișinău, 12 noiembrie 2015); Conferința științifică *Patrimoniul cultural național și universal în sistemul educațional* (Chișinău, 22-23 aprilie 2016); Conferința națională *Educația privind drepturile omului/drepturile copilului: obiective, realități și finalități*, Ediția a I și Ediția a II-a (Chișinău, 2015-2016); Conferința științifică națională cu participare internațională *Patrimoniul cultural național și universal: dialog istoric*, Ediția a II-a (Chișinău, 27-28 aprilie 2018); Simpozionul național cu participare internațională *Centenarul Unirii. Educația în spiritul valorilor naționale din perspectiva dialogului pedagogic* (Chișinău, 28 noiembrie 2018); Masa rotundă *Valorificarea patrimoniului prin dialog intercultural* (Chișinău, 15 martie 2019) etc.

Deschiderea Conferinței științifice *Noi tendințe în protecția și promovarea patrimoniului cultural național și european*, Chișinău, 27-28 noiembrie 2013. Foto din arhiva facultății.

Ședința plenară a Conferinței științifice *Patrimoniul cultural național și universal: dialog istoric*, Chișinău, 13-14 noiembrie 2014. Foto din arhiva facultății.

V. Ursu dispune de o experiență editorială vastă în calitate de coordonator și editor al mai multor culegeri de documente și de studii. În anii 2012 și 2015 la inițiativa Valentinei Ursu vor fi elaborate două ediții ale culegerii *Cultura Moldovei Sovietice în documente și materiale*²¹. Antologia cuprinde mai multe documente din arhivele Republicii Moldova, precum și articole din presa sovietică de la Moscova, Minsk, Kiev, Chișinău. Din arhiva fostului Comitet Central al Partidului Comunist al Moldovei, actualmente Arhiva Organizațiilor Social-Politice a Republicii Moldova, au fost selectate documente care, în mare măsură, se referă la viața artistică, în ansamblu, și la strategia, conținutul, mecanismele

de realizare ale politicii culturale în perioada sovietică, alte documente, privitoare la diverse aspecte ale culturii și mecanismele de implementare în RSSM a politicii culturale sovietice provin din Arhiva Națională a Republicii Moldova.

Documentele incluse în culegere cuprind un bogat material pe diverse probleme ale culturii. Ele vizează, în special, activitatea structurilor de partid și de stat din RSSM, a instituțiilor de cultură, a asociațiilor de creație. Interes prezintă stenogramele și procesele verbale ale Congreselor PCUS și PCM, a Plenarelor CC al PCM, stenogramele Congreselor uniunilor de creație din RSSM, corespondența cu organele superioare și inferioare, rapoarte, informații etc. Materialele reflectă atitudinea autorităților sovietice față de domeniile vieții artistice din RSSM, dirijarea Uniunilor de creație de către instanțele ideologice, dominația structurilor politice în proiectarea și realizarea acțiunilor culturale etc.

Au fost inserate și câteva materiale din colecțiile publicațiilor vremii (*Cultura Moldovei, Moldova socialistă, Literatura și arta, Советская Молдавия* ș. a.). Aici sunt elucidate unele probleme ale culturii din URSS, în general, și RSSM, în particular. Reflectând viața cotidiană a țării, presa periodică cuprinde informații despre evenimentele ce au avut loc în perioada 1944–1991, opinia și comentariile intelectualității artistice la aceste evenimente, modul de receptare a culturii de către mase largi ale populației.

Relevante sunt culegerile de studii la care Valentina Ursu este coordonator și editor (de sine stătător sau în colaborare). Culegerea *Noi tendințe în protecția și*

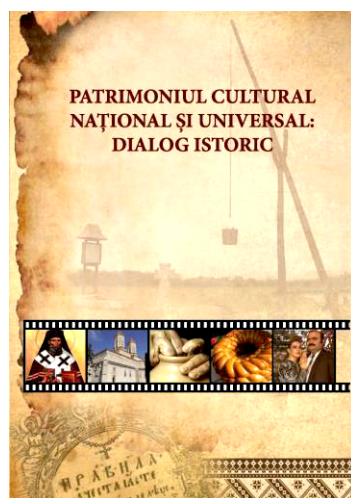
²¹ Ursu, V. (Coord.). *Cultura Moldovei Sovietice în documente și materiale, 1944-1991*. Selecție: V. Cozma, A. Lisnic, V. Enache, V. Ursu, C. Zagoreț. Chișinău: Pontos, 2012, 346 p.; Ursu, V. (Ed.). *Cultura Moldovei Sovietice în documente și materiale*. Ediția a II-a revăzută și completată. Selecție de V. Burlacu, V. Cozma, V. Enachi, A. Lisnic, V. Ursu, C. Zagoreț-Rudei. Chișinău: Pontos, 2015, 272 p.

promovarea patrimoniului cultural național și european (2013)²² integrează textele comunicărilor prezentate în cadrul conferinței științifice naționale desfășurate în Chișinău la 27-28 septembrie 2013.

O altă culegere de studii coordonată de către V. Ursu, cu titlul *Patrimoniul cultural național și universal: dialog istoric*. In *Honorem Valeria Cozma*²³, este dedicată aniversării de 70 de ani ai doctorului în istorie, conferențiarului universitar Valeria Cozma. Ea este alcătuită din două părți. Prima parte cuprinde schița biografică, publicațiile și omagiul adus pentru V. Cozma. Cea de-a doua, textele comunicărilor prezentate în cadrul conferinței științifice naționale desfășurate în Chișinău la 13-14 noiembrie 2014. Articolele analizează diverse aspecte ale identificării, cercetării, protecției și punerii în valoare a patrimoniului. Originalitatea volumului este relevantă prin folosirea diverselor metode de cercetare interdisciplinară. Autorii se sprijină pe studierea actelor normative, a documentelor de arhivă, presei, examinarea obiectelor patrimoniului material și imaterial, mobil și imobil.

Lucrarea include descrierea evenimentelor și faptelor privind raportul dintre artă și ideologie, soarta monumentelor de istorie și cultură în diverse perioade istorice, contribuția personalităților artistice în crearea și punerea în valoare a operelor de artă. Un aspect deosebit de important este rolul patrimoniului în procesul de educație – o direcție cercetată până în prezent insuficient, dar care merită de a fie în vizorul specialiștilor.

Culegerea *Cercetarea și valorificarea patrimoniului cultural național și universal în sistemul educațional* (2016)²⁴, coordonată de V. Ursu, cuprinde comunicările participanților la două manifestări științifice organizate în cadrul proiectului instituțional „Patrimoniul cultural național și universal în sistemul educațional”, realizat la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău.

²² Ursu V. (Ed.). *Noi tendințe în protecția și promovarea patrimoniului cultural național și european*, Materialele Conferinței științifice, 27–28 septembrie, 2013. Chișinău: Pontos, 2013, 224 p.

²³ Ursu V. (Ed.). *Patrimoniul cultural național și universal: dialog istoric*. In *Honorem Valeria Cozma*. Materialele Conferinței științifice, 13–14 noiembrie 2014. Chișinău: Pontos, 2014, 280 p.

²⁴ Ursu V. (Ed.). *Cercetarea și valorificarea patrimoniului cultural național și universal în sistemul educațional*. Culegere de studii. Chișinău: „Garomont-Studio”, 2016, 175 p.

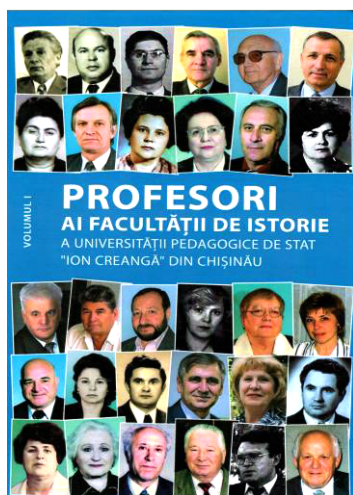
Prima a fost Masa rotundă *Patrimoniul cultural în sistemul educațional: între teorie și practică*, organizată la 12 noiembrie 2015. Ea a urmărit punerea în discuție a

problemei valorificării patrimoniului cultural pentru a identifica realizările, problemele, dificultățile de predare-învățare și evaluare a acestuia în sistemul educațional contemporan. Manifestarea și-a propus să creeze o platformă de împărtășire a practicilor de succes și a provocărilor întâmpinate în studierea și valorificarea patrimoniului cultural între cadrele didactice din învățământul preuniversitar, profesorii universitari și alți practicieni. La eveniment au participat profesori de *Istorie* și *Educație civică* din învățământul preuniversitar, profesori care predau cursuri opționale în domeniul educației interculturale din instituțiile de învățământ preuniversitar, cadre didactice din învățământul superior, specialiști de la Ministerul Educației

și direcțiile raionale de învățământ, cercetători științifici, studenți de la toate treptele universitare (licență, masterat și doctorat).

Cea de-a doua manifestare materialele căreia au fost integrate în culegerea nominalizată este Conferința științifică cu genericul *Valorificarea patrimoniului în sistemul învățământului preuniversitar* organizată la 22–23 aprilie 2016. În cadrul articolelor au fost analizate mai multe aspecte ale prezentării, cercetării și punerii în valoare a patrimoniului la treapta de gimnaziu și liceu. Un accent aparte a fost pus pe analiza curriculumului și manualelor la disciplinele de bază: *Istoria*, *Educația civică*, *Geografia*, *Educația muzicală*, *Educația tehnologică*, precum și la cursurile opționale: *Educația interculturală*, *Istoria, cultura și tradițiile poporului rus*, *Istoria și cultura locală*, *Educația moral-spirituală* etc. Au fost examinate variate modalități de promovare a educației patrimoniale prin activități extracurriculare.

*Profesori ai Facultății de Istorie a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău. Vol. I*²⁵ este o altă culegere coordonată și editată de V. Ursu cu multă dăruire și perseverență. Volumul include 30 de studii, scrise de 34 autori – în mare parte absolvenți ai facultății. Toate articolele sunt elaborate prin depistarea, sistematizarea și interpretarea unui număr bogat de surse. Acestea sunt clasificate în câteva categorii: surse arhivistice, documente publi-

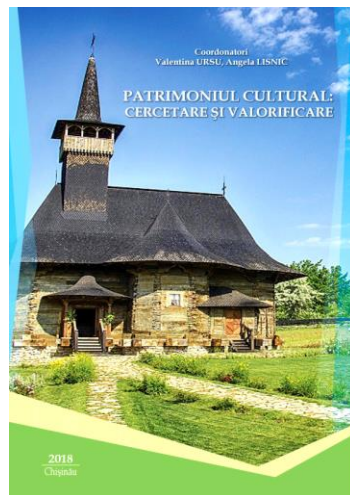
²⁵ *Profesori ai Facultății de Istorie a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău. Culegere de studii. Vol. I.* V. Ursu (coord.) Chișinău: Garomont Studio, 2017, 327 p.

cate, materiale vizuale și surse istoriografice. Din prima categorie de izvoare menționăm documentele din Arhivă UPS „Ion Creangă”, Arhiva Națională a Republicii Moldova, Arhiva Organizațiilor Social-Politice a Republicii Moldova, arhivele curente ale catedrelor, arhivele personale ale autorilor și a protagoniștilor studiilor. Concomitent, autorii au realizat interviuri cu protagoniștii articolelor, s-au întâlnit cu membrii familiilor acestora.

Este valoroasă includerea în culegere a fotografiilor, reproducțiilor lucrărilor, a documentelor, imaginilor de epocă culese cu multă migală de către autori, toate prezentate și comentate. Ele întregesc informațiile cuprinse în texte și permit crearea unui tablou integrat despre diversele aspecte examinate.

V. Ursu menționează în *Cuvânt înainte*: „Prezenta culegere de studii este un studiu inedit, ce reprezintă rodul unei munci asidue a autorilor. Importanța lui constă în faptul că este prima lucrare, în care sunt integrate articole dedicate contribuției profesorilor Facultății de istorie a UPS „Ion Creangă” în formarea cadrelor de istorici și în promovarea cercetărilor științifice în domeniul istoriei. Deși absolvenții și actualii studenți cunosc calitățile pe care le posedă profesorii facultății, este foarte important ca ele să fie știute de întreaga comunitate a istoricilor. Datele biografice, valorile și ideile, experiența în domeniile în care au activat și activează, etapele parcurse în activitatea profesională, cercetările didactice și științifice, trebuie să fie cunoscute în rândul celor care își fac studiile în prezent, sau de către absolvenții de altădată”²⁶.

Volumul *Patrimoniul cultural: cercetare și valorificare*²⁷, coordonat de către V. Ursu în colaborare cu dr. A. Lisnic, include materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională *Patrimoniul cultural național și universal: dialog istoric*, Ediția a II-a, care a avut loc pe 27–28 aprilie 2018, la Chișinău. Culegerea cuprinde 36 de articole semnate de autori din Republica Moldova și România, integrate în șase compartimente: Probleme generale ale cercetării patrimoniului cultural; Potențialul valoric spiritual și moral al patrimoniului cultural; Protejarea patrimoniului arheologic și etnografic; Cercetarea și punerea în valoare a patrimoniului artistic; Impactul discursului ideologic asupra patrimoniului cultural; Rolul patrimoniului cultural în procesul educațional.

²⁶ Ibidem, p. 14.

²⁷ Ursu V., Lisnic An. (coord.). *Patrimoniul cultural: cercetare și valorificare*. Culegere de studii. Chișinău: Garomont Studio, 2018, 406 p.

*Centenarul Unirii: Educația în spiritul valorilor naționale din perspectiva dialogului pedagogic*²⁸ este încă o culegere de studii ce cuprinde Materialele Simpozionului național cu participare internațională, organizat la 28–30 noiembrie 2018, de Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” în colaborare cu Centrul de excelență în industria ușoară din Chișinău.

Începând cu anul 2009, Valentina Ursu coordonează programul de master *Patrimoniu istoric și turism cultural*. Masteratul tinde să asigure piața muncii cu specialiști în domeniul istoriei culturii și protecției valorilor materiale și spirituale naționale și universale, turismului cultural, posesori ai unor cunoștințe solide în domeniu, buni cunoscători ai abordărilor teoretice și practice moderne și a unor deprinderi operaționale în valorificarea patrimoniului și organizarea turismului. Ajuns deja la a 10-a admitere, acest program este solicitat de absolvenții nu doar de la specialitățile *Istorie*, dar și de la *Geografie*, *Arheologie*, *Educație civică*, *Limbă engleză*, *Litere* etc. Grație competențelor manageriale ale Valentinei Ursu, disciplinele sunt prezentate de cei mai buni specialiști în domeniu din Republica Moldova și invitați de peste hotare: Victor Țviricum, dr. hab., prof. univ., ambasador al Republicii Moldova în Qatar; E. Ploșniță, dr. hab., vicedirector al Muzeului Național de Istorie a Moldovei; dr. Oleg Serebrian, Ambasador al Republicii Moldova în Germania; Oleg Levițki, dr. hab., directorul Centrului de Arheologie a IPC; Varvara Buzilă, dr., vicedirector al Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală; Anatol Petrencu, dr. hab., prof. univ., USM; Ion Ștefăniță, director general al Agenției de Inspectare și Restaurare a Monumentelor; Ion Varta, dr., conf. univ., director general al Agenției de Stat a Arhivelor; Iurii Bejan, dr., conf., Institutul de Ecologie și Geografie; Al. Popa, dr. hab, Universitatea din Regensburg, Germania; Andrea Chiricescu, Muzeul „Carpaților Răsăriteni”, România; Sergiu Musteață, dr., prof. univ.; Larisa Noroc, dr., conf. univ.; Vasile Maxim, dr., conf. univ.; Gheorghe Niculiță, dr., conf. univ.; Valeria Cozma, dr., conf. univ., Valentina Enachi, dr., conf. univ. etc.

Cu sprijinul V. Ursu, câțiva dintre masteranzii din programul *Patrimoniu istoric și turism cultural* au realizat stagii de mobilitate. Astfel, în anul de studii 2015–2016 au studiat prin programul Erasmus+ masterandele Maia Mileac la Universitatea „Al. Ioan Cuza” din Iași și Ecaterina Pintilii la Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava. În anul de studii 2017–2018 masteranda Olesea Cotiujanu pe parcursul semestrului II a beneficiat de o bursă de mobilitate la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj.

²⁸ Noroc L., Ursu V., Raețchi Al., Iașcov A. (coord.). *Centenarul Unirii. Educația în spiritul valorilor naționale din perspectiva dialogului pedagogic*. Materialele Simpozionului național cu participare internațională, 28-30 noiembrie 2018, Chișinău. Ch.: Garomont Studio, 2019, 118 p.

În anul de studii 2014–2015, V. Ursu a coordonat un alt program de master – *Didactica educației civice*, în cadrul căruia 10 absolvenți au obținut diploma de master, reușind să-și dezvolte competențele în domeniul drepturilor copilului, didacticii educației civice, educației valorilor, educației pentru o societate democratică etc.

Prima promoție a programului de master *Didactica educației civice*.
Chișinău, februarie 2015. Foto din arhiva facultății.

Valentina Ursu este coordonatoarea programelor de formare profesională continuă și de calificare profesională suplimentară a cadrelor didactice la specialitatea *Educație civică/Educație pentru societate*. În această calitate a elaborat planurile de studii, a condus realizarea mai multor stagii, a prezentat cursuri profesorilor din republică.

Din anul 2007 și până în prezent participă ca expert în comisiile naționale de evaluare a manualelor și curricula disciplinelor școlare. Este autor și coautor al recenziilor la curricula și materialele didactice, elaborate la disciplinele *Educație pentru drepturile omului; Istoria, cultura și tradițiile poporului rus, ucrainean, bulgar, găgăuz; Educația pentru societate* etc.

A fost evaluator la acreditarea externă a programelor de formare profesională continuă la Istorie și Educație civică la Universitatea „B.P. Hasdeu” din Cahul și Universitatea de Stat din Moldova.

Activitatea științifică

Capacitatea de organizare și proiectare pe termen lung a cercetărilor științifice este o altă trăsătură a Valentinei Ursu. Activitatea științifică este marcată de susținerea tezei de doctor în istorie (2001), Diploma DR Nr. 1299, și obținerea în anul 2003 a titlului științifico-didactic de conferențiar universitar, Diplomă Seria CU Nr. 1214.

Spiritul analitic asociativ, dezbateră în profunzime a unei ample problematice specifice fenomenului cultural trădează aderența și formația autoarei la spiritul critic. O tematică de cultură i-a fost de interes profesional, și anume: componentele politicilor de deznaționalizare în Moldova Sovietică, activitatea propagandei comuniste și rolului ei în politica culturală, soarta intelectualilor în condițiile regimului și memoriei totalitare etc.

Studiile asupra istoriei culturii sunt de actualitate, de interes pentru tineri și intelectuali preocupați de problemele conștiinței naționale. Cercetările asupra acestei teme au fost perseverente. Iată doar o simplă enumerare a fondurilor din arhivele Republicii Moldova asupra cărora a lucrat cercetătoarea: Fondul 51 – Comitetul Central al Partidului Comunist al Moldovei; Fondul P-2905 – Uniunea arhitecților din RSS Moldovenească; Fondul 2955 – Uniunea Scriitorilor din RSS Moldovenească; Fondul 2906 – Uniunea artiștilor plastici din RSS Moldovenească, Fondul R-2941 – Uniunea compozitorilor din RSS Moldovenească; Fondul 3318 – Uniunea teatrală din RSS Moldovenească. O atenție mare a fost acordată cercetării dosarelor ce cuprind acțiunile CC al PCUS, ale CC al PCM, instituțiilor și organizațiilor subordonate Ministerului Culturii, Ministerului Învățământului, altor ministere și departamente în împlinirile cărora intrau problemele culturii.

Această muncă s-a cuantificat în apariția unei monografii de rezonanță în anul 2013 – *Politica culturală în RSS Moldovenească, 1944-1956*. Volumul reliefează viziunea asupra culturii sovietice. Ansamblul scrierii identifică, descrie și ilustrează copios și convingător principalele coordonate istorice ale epocii noastre.

Iată cum a fost apreciată cartea prezentată la Biblioteca Americană de la Târgu Mureș la 25 martie 2014: „Volumul cu titlul de mai sus, foarte bine structurat și încheiat, a apărut în anul 2013 prin bunele oficii ale Editurii „Pontos” și aparține doamnei conf. univ. dr. Valentina Ursu de la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău. În această nouă lucrare lansată recent la Biblioteca Americană din Târgu Mureș – mai precis cu ocazia omagierii zilei Unirii Basarabiei cu România – prolificul autor de studii și cercetări, conf. univ. dr. Valentina Ursu, surprinde cu multă acuitate și acribie științifică aspecte ale unei probleme de mare interes, dar și de mare impact: instaurarea comunismului în Basarabia. Pentru cei mai puțin avizați cu problematica istorică, titlul ar putea să pară unul neutru sau chiar unul banal. Pentru cei avizați, dar și pentru cei interesați de fenomenul istoric, titlul are însă o semnificație aparte. Sunt anii de început ai implementării organizate, planificate și dirijate a

experimentului comunist, cu un obiectiv bine și precis definit: marginalizarea într-o primă etapă și ulterior distrugerea elitelor românești. Toate aceste acțiuni vizau în subsidiar asimilarea elementelor identitare specifice culturii române din Basarabia și impunerea unui nou model cu un pronunțat caracter sovietic proletcultist. De fapt, aceeași dramă, dar la o dimensiune ceva mai mică, o traversam și noi, românii din fostul Regat al României, țară devenită Republică (comunistă) la 30 decembrie 1947”.²⁹

În paginile noului său volum autoarea a reușit să surprindă foarte bine lipsa acută de personal calificat din domeniul culturii la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, iar această situație se datora faptului că o bună parte din elita culturală de aici fusese deportată din ordinul lui Stalin, fie că se refugiasse în alte țări. În aceste condiții era firesc ca acțiunile ocupantului sovietic din Basarabia să fie mult ușurate, iar acest aspect este nuanțat cu multă elocvență de către autoare în paginile cuprinse în subcapitolele „Politica de cadre” și „Politica editorială”.

„Infuzia puternică de comunism sovietic, precum și a literaturii sovietice în cultura română din Basarabia constituie ideea de bază pe care se fundamentează abordarea de către dna Valentina Ursu a subcapitolelor următoare, precum cel dedicat Uniunii Scriitorilor, Uniunii Compozitorilor și Uniunii Artiștilor Plastici din RSS Moldovenească, - afirmă prof. N. Balint. „Pe măsură ce veți parcurge lucrarea veți putea constata - sau mai bine spus veți avea trista revelație - a dimensiunii procesului de răspândire a ideologiei comuniste în domeniul culturii din Basarabia acelor ani. Dacă despre dimensiunea aceluia fenomen ne putem face cât de cât o idee, despre impactul implementării culturii sovietice în Basarabia putem doar să facem presupuneri având în vedere că și azi, dincolo de Prut, ideile comuniste sunt încă în vogă și câștigă adepti, iar Partidului Comunist este bine ancorat în viața politică din Republica Moldova”, constată N. Balint”.³⁰

Analizând monografia Valentinei Ursu, dr. în istorie Larisa Noroc menționează: „Pe lângă fenomene negative, V. Ursu scoate din anonimat documente ce denotă maturitatea conștiinței naționale a unor intelectuali autohtoni, nemulțumirea lor față de regulile impuse. Aflăm din studiu că, exercitându-se presiuni asupra puterii, s-a făcut posibilă editarea clasicilor români: Negruzzi, Stamati, Creangă, Cantemir. Dar cercetătoarea constată că operele de moștenire culturală erau selectate minuțios, fiind publicate doar cele care demascau burghezia sau reflectau problemele poporului simplu. Un alt document ce reflectă pagini de demnitate națională se referă la Ion Druță, care a avut curajul să declare, în cadrul

²⁹ N. Balint. Semnal editorial. V. Ursu. *Politica culturală în RSS Moldovenească, 1944-1956*. În: CURENTUL Internațional, România, 5 aprilie 2014.

³⁰ N. Balint. Semnal editorial. V. Ursu. *Politica culturală în RSS Moldovenească, 1944-1956*. În: Ziarul Național, București, 2014, 14 septembrie.

Congresului Scriitorilor din 1954, că tânăra generație este privată de dreptul la informații despre clasicii culturii naționale și că tradițiile artistice autohtone sunt comune cu cele din tot spațiul românesc. Druță s-a pronunțat atunci pentru libertatea creației, reevaluarea rolului scriitorilor, care trebuie să promoveze adevăratele valori spirituale ale neamului. Și scriitorul Ion Canna a afirmat în unul din discursurile sale „că literatura clasică se află în legătură istorică profundă cu literatura românească. Ca răspuns la chestiunea în ce limbă trebuie să se scrie, el a optat pentru limba clasicilor (Eminescu, Negruzzi)”.³¹

L. Noroc constată: „Autoarea a folosit metode și procedee eficiente în evaluarea evenimentelor și faptelor, lansând concepții originale. Ea subliniază că specificul românesc s-a dovedit adesea mai puternic și a rezistat provocărilor de esență nedemocratică. Demersul analitic al lucrării este necrispat, netributar unei anumite scheme ideologice. Autoarea procedează pe alocuri asemenea unui regizor care, cu spoturi, luminează (fie și parțial) unele ritualuri și automatisme ale vieții politice din RSSM. Stilul demersului indică erudiția și cultură lingvistică a autoarei, acestea imprimând monografiei o înaltă ținută intelectuală”.³²

Diverse aspecte ale culturii sovietice și manifestările ei în RSS Moldovenească au fost analizate în mai multe articole apărute în culegeri și reviste naționale³³. Articolele sunt foarte concentrate, cu o necesară definire sintetică a modernității, converg în termenii identității cu ideea de noutate. În acest sens, noile abordări asupra problematicii culturale sunt evidente.

Publică articole științifice dedicate culturii sovietice și reminiscentelor ei în Republica Moldova în reviste și culegeri internaționale. Enumerăm câteva dintre acestea: *Patrimoniul cultural în RSS Moldovenească*. În: *Panorama comunismului în*

³¹ L. Noroc. Valentina Ursu. *Politica culturală în RSS Moldovenească. 1944-1956*, seria Monografii ANTIM, XIV, Chișinău: Pontos, 2013. În: *PLURAL. Istorie. Cultură. Societate*, Vol. II, no. 1-2, 2014, p. 174.

³² Ibidem, p. 175.

³³ Repercutarea politicii Partidului Comunist în muzica Moldovei Sovietice. În: *Probleme actuale ale istoriei contemporane naționale și universale*. Chișinău: Centrul Editorial al USM, 2000, pp. 35-43; Teatrul în RSSM, 1944-1956. În: *Demistificarea sau remistificarea istoriei*. Chișinău: Pontos, 2000, pp. 117-130; Mesajul social al artelor plastice din RSSM (1944-1956). În: *Revista de Științe socio-umanistice*, nr. 1, 2008, pp. 13-22; Elementul ideologic în artă și literatură. Studiu de caz: Republica Moldova. În *Conferința științifică jubiliară „70 ani ai Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”*, V. II. Chișinău: Centrul editorial al UPS „Ion Creangă”, 2010, pp. 417-422; Mecanisme de realizare a politicii editoriale în RSSM. În: *Analele științifice ale doctoranzilor. Probleme actuale ale științelor umanistice*, vol. X, partea I. Chișinău: Centrul editorial al UPS „Ion Creangă”, 2011, pp. 7-22; Reabilitarea patrimoniului arhitectural al orașului Chișinău în perioada postbelică și inițierea unei construcții urbane de tip sovietic (anii '40 – '50 ai sec. XX). În: *Identitățile Chișinăului*. Materialele Conferinței științifice internaționale, 12-13 septembrie 2011. Chișinău, 2012, pp. 89-94; Decadele artei și literaturii RSS Moldovenești la Moscova (anii '40 - înc. an. '60 ai sec. XX). În: *Revista de Etnologie și Culturologie*, Vol. XIII-XIV, 2013, pp. 153-159.

Moldova Sovietică. Context, surse, interpretări (coord. L. Corobca), Iași³⁴; *Відображення повсякденного життя народів в шкільних підручниках з історії для середнього ступеню освіти (гимназії) в Республіці Молдова*. În: *Народознавчі зошити*. 2019, Lvov³⁵; *Atitudinea intelectualității artistice din RSS Moldovenească față de politica culturală a statului sovietic*. În: *Identități etno-confesionale și reprezentări ale celuilalt în spațiul est-european: între stereotip și voința de a cunoaște* (coord. C. Preutu, G. Enache), Iași³⁶ etc. În aceste studii autoarea favorizează polemica, confruntarea diverselor optici servește pentru a actualiza axiologic importanța receptării.

Astfel, atestăm o concentrație informativă, din care derivă analize profunde. Aceste studii constituie terenul propice pentru conturarea unei panorame, chiar viziuni critice complexe a ceea ce înseamnă investigarea multiaspectuală.

Un alt domeniu al activităților științifice a dnei Valentina Ursu este educația civică și activitatea asociațiilor obștești. A elaborat și a publicat mai multe articole dedicate educației valorilor, contribuției asociațiilor nonguvernamentale în formarea civică a copiilor și tinerilor, domeniile și factorii educației pentru o societate democratică etc.³⁷

Rezultatele investigațiilor științifice au fost prezentate la conferințe, foruri, desfășurate la Chișinău, Iași, Deva, Praga, Lvov, Kiev, Minsk, Astana, Erevan, Bacu, Paris etc.

³⁴ *Patrimoniul cultural în RSS Moldovenească*. În: *Panorama comunismului în Moldova Sovietică. Context, surse, interpretări* (coord. L. Corobca). Iași: Polirom, 2019, pp. 652-665.

³⁵ *Відображення повсякденного життя народів в шкільних підручниках з історії для середнього ступеню освіти (гимназії) в Республіці Молдова*. În: *Народознавчі зошити*. 2019. Львів, № 1 (145). С. 103-112.

³⁶ *Atitudinea intelectualității artistice din RSS Moldovenească față de politica culturală a statului sovietic*. În: *Identități etno-confesionale și reprezentări ale celuilalt în spațiul est-european: între stereotip și voința de a cunoaște* (coord. C. Preutu, G. Enache). Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2018, pp. 279-291.

³⁷ *Contribuția organizațiilor obștești în formarea civică a tinerilor*. În: *Educația morală. etică și spirituală în contemporaneitate*. Chișinău, 2004, pp. 272-275; *Некоторые аспекты деятельности молодёжных неправительственных организаций Республики Молдова в 90-е гг. XX – нач. XXI вв.* В: *Научное наследие М.Е. Евсевьева в контексте национального просветительства Поволжья*. Саранск, 2004, стр. 90-94; *Considerații privind interpretarea termenului „educație civică” de-a lungul istoriei*. În: *Probleme ale științelor socio-umanistice și modernizării învățământului*. Chișinău: Centrul Editorial al UPS „Ion Creangă”, 2004; *Educația pentru cetățenie democratică: componente, factori, finalități*. În: *Educația toleranței și cetățeniei democratice prin intermediul istoriei. Ghid pentru profesori*. Chișinău: Cartdidact, 2006, pp. 23-29; *O strategie Națională în domeniul educației civice – imperativ pentru Republica Moldova*. În: *Tehnologii educaționale moderne. Paradigma umanistă subiect-subiect al managementului culturii învățării*. Chișinău, 2010, pp. 152-154; *Страницы истории скаутского движения в Бессарабии, 1917-1938 гг.* В: *Збирка статей з історії українського скаутингу*. Київ, 2013, с. 137-143; *Voluntariatul - oportunitate în pregătirea tinerilor pentru viață*. În: *Educație pentru dezvoltare durabilă: Inovație, Competitivitate, Eficiență*. Materialele Conferinței Științifice Internaționale, 18-19 oct. 2013. Chișinău: Tipografia Print-Caro, 2013, pp. 724-730.

Zilele Europene ale Patrimoniului, Paris, 23-24 septembrie 2016.
Foto din arhiva V. Ursu.

De regulă, prezidează ședințele în plen, moderează luările de cuvânt la conferințele universitare, naționale și internaționale. Sunt interesante și revelatorii comunicările și referatele prezentate, modul cum apreciază, accentuează și desăvârșește concluziile cercetătorilor.

Este abilitată cu dreptul de conducător științific al tezelor de doctor în istorie din anul 2012. Face parte din Școala Doctorală *Istorie. Patrimoniul Cultural. Modernitate*. Este Secretar Științific al Seminarului de Profil și a Consiliilor Științifice Specializate de susținere a tezelor de doctor și doctor habilitat la specialitățile *Istoria Românilor, Istoria Universală*.

Din anul 2013 este membru al Colegiului de redacție al Revistei „PLURAL. Istorie. Cultură. Societate” (cat. B). Este membru activ al Consiliului Facultății și Senatului Universității, prezentând numeroase rapoarte și comunicări.

Activitatea didactică, educațională, managerială și științifică de circa 40 de ani, conf. univ., dr. Valentina Ursu a desfășurat-o atât în cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”, cât și în alte instituții de învățământ superior și de cercetare: Universitatea de Stat din Moldova, Academia de Administrare Publică, Institutul de Științe ale Educației, Institutul Patrimoniului Cultural.

Reflecții

Fire modestă, niciodată nu s-a lăudat că a educat doi feciori. Astăzi Octavian este la Brașov, fiind un antreprenor de elită, iar Radu – la Londra la o companie internațională de prestigiu. Ei i-au adus două harnice nurori – Tatiana și Beatrice. Fericirea familiei este nepoțelul Cezar. Această latură a vieții sale a inclus faptul că se trezea prima, pregătea feciorii de școală, prânzul, cina etc. L-a susținut pe soțul Ilarion, care ulterior a devenit un businessman de succes. Este o bună gospodină.

A reușit multe: scrie cărți, reprezintă universitatea la nivel național și internațional, arată bine.

Alături de soțul Ilarion și feciorii – Octavian și Radu. Foto din arhiva familiei.

Pe parcursul anilor am tot colaborat și tot colaborat. Am avut prilejul să ne cunoaștem într-un cerc al familiei didactice de la Catedra de etnologie și istorie a culturii, apoi și în diverse comisii, consilii, școli doctorale, conferințe, simpozioane, proiecte etc. În toate aceste împrejurări V. Ursu era remarcată ca o persoană inteligentă, cu o foarte bună pregătire, o persoană binevoitoare, un bun organizator și un manager experimentat.

Valentina Ursu este călăuzită de dragostea de neam, de țară, este purtătoarea spiritului unei femei libere și responsabile. Este o fire autentică și face lucruri în care crede cu adevărat.